

Галя Симеонова-Конах
galia.s.konach@gmail.com
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań
<https://orcid.org/0000-0003-1909-2075>

**„Доклад за *Монографията на барон Петър фон Парчевич...*“
(*Sprawozdanie z Monografii Peter Freiherr von Parchevich...*)”.**
**Полски източници за известни българи в земите на
австрийската корона и старата Жечпосполита**

ABSTRACT: Simeonova-Konach Galia, *"Report on the Monograph of Baron Peter von Parchevich (Sprawozdanie z monografii Peter Freiherr von Parchevich...)"*. Polish sources about the activities of famous Bulgarians in the lands of the Austrian Empire and the old Rzeczpospolita

This article is dedicated to the activity of the Bulgarian archbishop, politician, and diplomat of the Austrian service Petar Parchevich (1612-1674) from Chiprovtsi. It analyzes Parchevich's lesser-known work on diplomatic missions in Central and Eastern Europe (17th century), written by the Polish publisher Władysław Markowski. Markowski's text is based on the famous work of another descendant of the Bulgarian emigration after the Chiprovtsi uprising (1683) against the Turkish occupation, the monograph of Count Julian Pejacsevich, Peter freiherr Parchevich erzbischof von Martianopel, published in 1880 in Vienna. Markowski's work is full of digressions about Polish history and presents the Polish point of view. Petar Parchevich's activity has a broader aspect, he dedicates his life and diplomatic skills to the creation of an anti-Turkish coalition and the realization of the Bulgarian national idea of liberation, striving to use the potential, state and military resources of Western countries. This idea was formed in the middle of the 17th century among the old Chiprovtsi aristocracy, educated in the colleges of Loreto and Rome, namely - the Roman Catholic faith to be used as a medium and tool through which the idea of liberation of Bulgaria and the southern Slavs from Turkish slavery to be realized.

KEYWORDS: Petar Parchevich, Parchevich's diplomatic missions in the 17th century, Polish sources, Austrian archives (Haus-Hof und Staatsarchiv Wien, Österreichische Geheime Staats - registratur)

В моделирането на разказа за миналото в литературно-историческите съчинения се проявява двойствената жанрова особеност на подобен вид произведения: те имат амбицията да проникнат в същността на събитията и процесите, да изложат есенционалната истина, а същевременно винаги изразяват една литературна експресия, не винаги тъждествената с тази истина и проблематична, колкото и самата „есенция“ на историческите събития. Подобни съчинения, много характерни за XIX век, могат да послужат за знак и означение на определени авторски интерпретационни подходи към събитията и произведенията, изразяващи актуалното историческо съзнание на обществото. Всяка литература води диалог с историята, в който тенденциите за възвръщане на миналото, за да заеме то подобаващо място в сферата на индивидуалната и колективната памет, държат първостепенна позиция. Подобни разсъждения предизвиква почти неизвестната днес публикация от 1885 г. на краковския издател и литератор Владислав Марковски, автор на литературно-историческото изложение *Sprawozdanie z Monografii Peter freiherr Parchevich erzbischof von Martianopol* (Доклад за Монографията на барон Петър фон Парчевич, архиепископ на Марцианопол).

Дейността и личността на архиепископ Петър Парчевич¹, „най-великият българин на XVII век“, както го нарича Константин Иречек, е почти непозната в Полша, макар името му в определени исторически моменти да е вплетено в нейната история. Краковският автор представя, днес бихме могли да го наречем обширно резюме на известната монография на Юлиан Пеячевич (Julian Pejacsevich) *Peter freiherr Parchevich erzbischof von Martianopol*, издадена във Виена през 1880 г. (Pejacsevich, 1976). Книгата на Марковски е концентрирана върху дипломатическата мисия на българския архиепископ

---

¹ Петър Парчевич (1612-1674) г. е роден в знатно семейство в средновековния Кипровец (Чипровци). Към 1623 г. отива да следва в римокатолическия колеж в Лорето, където се обучава седем години. След завършване на образованието си в колежа, защитава в Рим докторат по каноническо право и богословие. През 1644 г. се завръща в България и е въздигнат в свещенически сан от Сердикийския римокатолически архиепископ Петър Богдан. По предложение на Конгрегацията за разпространение на вярата през 1644 г. заминава за Молдова като секретар на Марцианополския архиепископ Марко Бандулович, босненски мисионер, родом българин от Скопие. (епархията е обхващала Североизточна България и Молдова). Бандулович пренася епархийския център в Баково (Молдова) да за избегне преките зависимости от османската администрация и там Парчевич прекарва няколко години като мисионер сред православните молдовци. (Дуйчев, 1988, 167) Архиепископ Петър Парчевич оглавява няколко дипломатически мисии през XVII в. в преговорите за кръстоносен поход срещу Османската империя. Свободно си е служил с гръцки, латински, италиански, влашки и арменски език. Усилията му да се срещне с римския папа с цел получаване на подкрепа за българската кауза се осъществява едва през 1674 г., поради различни пречки и интриги в Рим, когато той е вече тежко болен. Умира в бедност, не постигайки успех, неговите надежди и усилия остават напразни. За дипломатическата си дейност е удостоен с баронска титла от императора на Свещената римска империя Фердинанд III.

при казашкия хетман Богдан Хмелниcki, поместените дигрeсии за полската история и събитията от периода са оригинални текстове на Марковски в обработеното изложение на австрийската публикация, изпъстрено с емоционални и историософски разяснения в реторическия дискурс на полския национален и политически интерес. Още в предговора си авторът обръща внимание на факта, че дейността на архиепископ Парчевич, макар и свързана с Полша, не е известна на читателите. Принадлежността по това време на град Краков към Австро-Унгарската империя (областта Галиция) без съмнение има значение за интереса на автора към издадената на немски език животопис на дейността и личността на Парчевич от граф Юлиан Пеячевич,² един от неговите далечни сродници. Марковски, в културната среда на Хабсбургската империя е свидетел на големия отзвук, който е предизвикала монографията на Пеячевич, и без съмнение, не само дейността на Парчевич, свързана с полската история, но и неговата религиозна принадлежност насочва интереса на автора към личността на българския архиепископ. Темата за Парчевич в австро-унгарския дискурс е поддържана от потомците на няколкото аристократически рода от стария Кипровец, емигрирали и намерили спасение след Чипровското въстание от 1688 г. в земите на австрийската корона и днешното Хърватско (тогава Южна Унгария). В продължение на десетилетия Австрия води по долното течение на река Дунав седем войни с Турция, имащи важен и съдбовен отглас в българската история от XVII до XIX век. Тези събития, както и дипломатическите мисии, инициирани от императорския австрийски двор, които ръководи Петър Парчевич, са важен елемент от европейската политика по това време. През целия XVIII век много български родове и отделни българи, бежанци след разгрома на Чипровското въстание, наричано от някои историци и Западнoбългарско (Дуйчев, 1988, 163), получават благороднически титли за военни, дипломатически и стопански заслуги към австрийската корона, като заемат важно място в политическия, военен и културен живот на империята (Симеонова-Конах, 2019, 171-183).

Петър Парчевич развива активна дипломатическа дейност по собствена инициатива и като посланик на Австрийския императорски дом за обединение

---

² За родословието на чипровските фамилии виж: J. Pejacsevich, *Forschungen über die Familie der Freiherren und Grafen Pejacsevich und die stammverwandten Freiherren von Parchevich, Knezevich, Thoma-Gionovich und Czerkizcy zur naheren Erläuterung der im Jahre 1876. Zusammengestellten grossen Stammtafel von Julian Pejacsevich*, Wien 1976. Граф Юлиан Пеячевич е потомък на рода на Георги Пеячевич, който заедно с полковника от австрийската армия Богдан Маринов е един от двамата военни ръководители на Чипровското въстание (1688). Наследниците на графовете Пеячевич, по настоящем живеят в Хърватско, активно поддържат връзки с България и всяка година посещават Чипровци. Семейство Пеячевич е дало бележити интелектуалци, професори, ректори на университети, висши сановници и военни пълководци на Австро-унгарската империя и Хърватско (между които двама велики жупани Марко Пеячевич и Петър Пеячевич, както и кандидата за княз на България след Освобождението Гавраил Пеячевич). Също виж: *Obitelj Pejacsevich i Bugarska*, ed. M. Pejacsevich, M. Kavran, Print Vjesnik d.d., Zagreb 2015.

на усилията на християнските държави и създаване на антитурска коалиция с цел освобождаването на неговата родина България. Той посвещава живота си и дипломатическите си умения за осъществяването на българската национална идея за освобождение, стремейки се да използва потенциала, държавния и военен ресурс на западните държави. Около средата на XVII век сред младото поколение на чипровските знатни фамилии, образовано в колежите на Лорето и Рим, постепенно се оформя новата идея – да оползотворят римокатолическата вяра като средство и обществена среда за освобождението на тяхната страна. Като императорски пратеник на Свещената римска империя Парчевич оглавява няколко дипломатически мисии на австрийската корона в различни преговори за кръстоносен поход срещу Османската империя. През май 1650 г. той е във Виена, откъдето заминава за Венеция и на 9 юли 1650 г. представя пред Венецианския сенат един обширен меморандум, изпълнен с призови за подкрепа на българските планове за освобождение, като описва предприетата досега дейност и старанията си по този въпрос. Мисията му във Венеция завършва с неуспех, републиката отказва молбата му да отклони турските сили с военни действия, за да се освободи, по думите на Парчевич, „източният народ“, „il popolo Orientale“ (Дуйчев, 1988, 171). Със същата цел той отива в Рим, снабден с писма, за да изрази волята на „князете и народите на Изтока“, воден от намерението да уреди аудиенция при папата. Тъй като някои католически и дипломатически среди и кардинали пречат на това му намерение, Парчевич даже заплашва, „че ще се откаже от архиепископството и всички мои празни титли“ (Дуйчев, 1988, 171). Мисията на Петър Парчевич при Богдан Хмелницки (1595-1657) датира от началото на 1657 г. и стои в основата на историческите интерпретации на Марковски. В по-широкия контекст на епохата, дейността на императорския пратеник Парчевич представлява интересен опит за постигане на полско-казашко споразумение с помощта на хабсбургската дипломатия.

В литературната си дейност авторът на *Доклада...* демонстрира афинитет към жанра на мемоарно-историческата литература. Две години преди публикацията на краткото изложение на монографията, посветена на Парчевич, той публикува *Pamiętniki kawalera de Beaujeu* (1883; *Дневниците на кавалера дьо Боже*). Важен елемент за разбирането на интерпретационните стратегии, използвани от Марковски е емоционалната (реторическа) историография на XIX век. Без за се впускам в сложните релации между историята, политиката и реторическите моменти, в светлината на съвременната историческа наука и епистемологическите теории от втората половина на XX век, в хоризонта на днешното научно познание е добре тези стратегии да бъдат уточнени. От литературна гледна точка съчинението му има повествователно-емоционален характер. Още Хайден Уайт застъпва възгледа, че наративността почти винаги представлява интерпретационен инструмент на определена политическа програма или идеология, идея (White, 2010, 82-96). Става въпрос преди всичко за концептуално неоформеното историческо познание, стихийно, предадено под формата на един конвенционален разказ. Трудно бихме лишили

хуманистичните дисциплини, както и в частност историческо-литературните съчинения, от проекциите на едно субективно представяне. В тях винаги има моменти на реторичност, силно вкоренени в историографията на XIX век, в тогавашните представи за литературата, една реторичност вместираща се методологически в когнитивното антропологическо мислене. Интерпретационната стратегия на Марковски в този смисъл е позитивистична и полоноцентрична, концентрира се върху ползата от дейността на Парчевич за римокатолическата църква и за полската политика през XVII век, акцентира върху неизвестни за полския читател страници от отечествената история, сиреч връзките на българския архиепископ vel австрийския пратеник с политиката и историята на страната. Романтичната визия за историята днес е възприемана от съвременните антиутописти преди всичко негативно. Те виждат историята като низ от логически свързани събития, освободена от категориите на хаоса и реторичността на събитията, полагайки усилия да бъде прескочена наративността като политически инструмент. Марковски без съмнение е интерпретатор от XIX век, особено що се отнася до значението на Петър Парчевич като римокатолически духовник и връзката му с полската история. Последното за автора е а priori най-важната част на дейността Парчевич и тук той се различава от първоизточника си, монографията на Юлиан Пеячевич, в която акцентите са разположени по друг начин, съсредоточени са върху политическата и дипломатическата дейност на Парчевич от гледна точка на обществената, българската и европейската история. Останалите части от съчинението на Марковски, извън неговия национален и религиозен императив, не са така реторични и пристрастни. Както винаги, ключово значение за интерпретационната стратегия има моментът на транспониране на дадено събитие от емоционалната човешка памет към хладния дискурс на историята. Полският автор следва изложението на граф Пеячевич, като представя накратко историята на няколко български благороднически фамилии от Северозапада – Парчевичи, Пеячевичи, Кнежевичи, Станиславови, Маринови и преминава към „тъжната история на Южното славянство” след турското нашествие през XIV век. Следвайки духа на полската историографска реторика, Марковски акцентира дейността на Петър Парчевич, който според него видял в полската национална доктрина, римокатолическото епископство и народа предния редут на цивилизована Европа в непрестанната борба с полумесеца (Марковски, 1885, 4). Семантично подобна образност вкарва дейността на Парчевич в полските исторически митологеми от XIX век. Два века преди това, полското кралство е мислено в категориите на преден пост и крепост срещу мюсюлманската инвазия на татари и турци, но след подялбата между съседните държави на старата Жечпосполита се ражда новият образ на страната – римокатолическата Полша е предният редут срещу православната Русия. Подобна подмяна илюстрира еластичността на социополитическия мит, иманентно заложената възможност той да мени своето съдържание в зависимост от променящия се дискурс и политически реалности. Според полския автор, в монографията си Юлиан Пеячевич неправилно е представил

някои факти, тъй като не разбирал полската политика през описваната епоха. Също така Марковски не приема, че инициативата за обща борба и християнска коалиция срещу османските турци изхожда от средата на южните славяни (Марковски, 1885, 4). В горния контекст е достатъчно да бъдат споменати класическите исторически изследвания на Блазиус Клайнер и Иван Дуйчев доказващи, че тази идея се ражда в сърцето и ума на българите Парчевич и Бандулович³ (Клайнер, 1977, Дуйчев, 1988, 162). Първите му опити се отнасят към 1630 г., за което Парчевич пише в едно писмо от 1650 г. Споменава, че жителите „на целия Изток и най-много на великото царство България, бидейки жестоко потискани от непоносимото турско робство” решили да потърсят помощ за да се освободят (Дуйчев, 1988, 162). Петър Парчевич е моторът на тези действия и посвещава целия си живот на една единствена цел – освобождението на България и християните от долното течение на река Дунав. Борбата срещу Османската империя и войните на западните сили с нея, Парчевич нарича „освободително движение“, като в него участват, както той подчертава, и католици, и православни („схизматици“, според приетата терминология от римокатолическата църква) и те заедно „са напълно стговорни за това дело” (Дуйчев, 1977, 176).

Марковски обръща по-голямо внимание на посещението в началото на 1647 г. на българския архиепископ във Варшава, с цел да убеди крал Владислав IV Ваза (1595-1648) да се присъедини към зараждащата се антитурска коалиция. Авторът на *Доклада...* сам определя войната с Турция като най-непопулярната идея в Жечпосполита по това време, кралят, шляхтата и духовенството правят всичко възможно да я избягнат. Полският крал приема и изслушва Парчевич и според Марковски, за представянето на тези събития граф Юлиан Пеячевич има огромна заслуга, защото в своето съчинение показва историческите прозрения на полския крал, който видял бъдещата заплаха „от полумесеца“ за държавата си. По време на аудиенция при крал Владислав IV, Парчевич разказва за „трагедията на южните славяни”, иска помощ срещу турците и представя дори своите изчисления за евентуалните военни разходи. Полският крал от своя страна предоставил единствено своите съвети, българинът да се откаже да търси помощ от Венеция, твърдейки, че „по-добре своите ще помогнат” (Марковски, 1885, 5). Чрез Петър Парчевич кралят изпраща писмо на влашкия княз Матей Басараб (1588-1654), признавайки му пълномощия и назначение (sig!) за началник-вожд на южните славяни, жест – от историческа, юридическа и военна гледна точка – празен и без никакво значение. Този проект никога не се осъществява, но Парчевич изпълнен

---

³ По инициатива на Марко Бандулович е първото изпращане на пратеници при австрийския император Фердинанд II (1619-1637) и при полския крал Зигмунд III (1566-1632). Владетелите на двете страни обещали да помогнат, но до никакви конкретни действия не се стига. Австрийският двор изпраща на българските селища от околността на Чипровци само 15 или 16 бойни знамена в син цвят (sig!), които „днес се пазят тайно в нашето отечество” – отбелязва Парчевич. (Дуйчев, 1988, 176)

с надежди се връща в молдовския княжески двор, а през 1649 г. отново е с дипломатическа мисия във Варшава, Виена, Венеция и Рим, верен на своята идея за организиране на християнска коалиция и военни действия срещу „тиранското управление на султанските сатрапи“ (do obalenia tyrańskich rządów sułtańskich satrapów) (Марковски, 1885, 10). През 1656 г. е издигнат в сан архиепископ на Марцианопол⁴ и малко след това, както отбелязва Марковски, като опитен и уважаван благородник и духовник при австрийския двор е изпратен от *Пропагандата* (така авторът съкратено нарича римокатолическата *Конгрегацията за разпространение на вярата*) отново в Молдова. Австрийският император, въпреки благоразположението си към делото, не финансира тази мисия и пътуването, също така и споменатата *Пропаганда* не подкрепя финансово разпространението на римокатолицизма в Молдова, който факт Марковски изрично отбелязва със съжаление. През 1657 г. император Фердинанд III (1602-1657) натоварва българския архиепископ с дипломатическа мисия при Богдан Хмелницки с инструкцията също така да спомогне за уталожването на споровете между Жечпосполита и запорожкия предводител. Преди самото заминаване, на 12. януари 1657 г., Парчевич получава титлата императорски съветник и потвърждение на своята баронска благородническа диплома (Марковски, 1885, 8). Българинът поема през Унгария и Спиз, по един много опасен за времето си път, заплашван от непрекъснатите набези на татари и разбойници, за който Марковски отбелязва: „едва ли някой в Австрия си е давал сметка за опасностите“ (Марковски, 1885, 10). Пратеничеството се състояло от 15 човека, сред тях и Кшиштоф Мариянович, една противоречива личност, изпълняващ функцията секретар на българския архиепископ. Запазен е списъкът с подаръците за хетмана и неговото семейство, финансирани от австрийската хазна, какъвто е бил дипломатическият обичай. Два новооткрити документа от фонда на Австрийския финансов архив и Историческия архив на Виена съдържат информации за закупуването на допълнителни подаръци от самия епископ Парчевич за нуждите на дипломатическите му мисии през 1649-50 и 1657 г. (Шварц, 2014, 185). При работата ми в австрийските архиви съм ползвала документите, както и отчети на Парчевич за мисията му през 1657 г., съхранявани в Дворцовия архив във Виена, които се различават в някои подробности от публикуваните от Пеячевич в неговата *Монография...* В тях специално се описват предметните подаръци (между които сребърна и позлатена чаша, килим, два малки часовника, сребърни огледала за дамите), както и докупените от Парчевич подаръци – два броя огнестрелни оръжия, шест ножа, персийски килим и кесия с мускат (веществото myristicin). За сина на Хмелницки, Юрий, бъдещия хетман (1641-1685) също е закупен сребърен бокал, оръжие, два ножа, килим. Парчевич не забравя и съпругата на хетмана, Анна и трите му дъщери, въпреки че за тях не са предвидени никакви суми –

⁴ Номинален епископ на молдовската епархия е бил Ян Замойски. Самата Марцианополска епархия, пренесена в Молдова, е била смятана донякъде за изгубена кауза и не носеща добри финансови приходи.

той набавя със заеми позлатен бокал, огледала и кесии с мускат. Учителят на младия Хмелницик също фигурира в списъка с подаръците – за него е предвиден часовник (*metalla horologium*), икона и разпятие. В контекста на културната история интересен е фактът, че почти всички изброени в списъка особи получават кесия с мускат. По това време мускатът бил ценен не само в кулинарното изкуство, но и в медицината като лек опиат. Веществото *myristicin* е употребявано под формата на тютюн (емфие) и изглежда е съществувала подобна мода сред представителите на двата пола, като миристицинът е предизвиквал наркотични състояния и халюцинации. Парчевич, добре запознат с модите на Ориента, закупува този специфичен продукт. Многозначителен е фактът, че сумата за тези подаръци повече от два пъти надвишава разходите за цялото пратеничество. Дипломатическите подаръци са съществен индикатор за важноста на мисията, а в случая пратеничеството е имало голямото значение за Парчевич, предвид историческата мисия, която си поставя. По принцип австрийските посланичества не са се отличавали с голяма щедрост (Марковски, 1885, 19) и епископ Парчевич е трябвало да взема кредити за покупки на допълнителните подаръци за двора на хетмана.

Мисията на Парчевич е била много трудна, в нея са се кръстосвали множество влияния и интереси. Граф Пеячевич подробно описва кулисите на тази важна и сложна политическа международна задача за българския архиепископ. При запорожкия предводител той заварва пратеници на Швеция, на княза на Седмиград, на турците и татарите, както влашки и молдовски представители, а самият хетман бил вече смъртно болен, приемал пратеничествата лежейки. Марковски обстойно се спира на финансовите проблеми на мисията, необезпечена от австрийския двор, който по негово мнение винаги се оправдавал с лошото финансово състояние на императорската хазна (Markowski, 1885, 19-21). За подготовката на последната си дипломатическа мисия Парчевич получил 1266 талара, като за самото пътуване му останали едва двеста и четирийсет. „Бедният пратеник – пише Марковски – по пътя е трябвало да взема заеми от арменци и неарменци, което естествено не е повишило авторитета на императорската власт.” (Markowski, 1885, 21). Парчевич е водил дълги преписки с Виена по финансовите въпроси във връзка с различни заеми, правени при изпълнение на служебните си задължения, дори за закупуване на дипломатическите подаръци, но неговите справедливи искания са били препращани от една императорска канцелария в друга. Той се обръща за помощ даже към чичото на императора, херцога Леополд Вилхелм. Авторът на *Доклада...* изтъква и една друга причина за неуредиците, вина за финансовите проблеми носи и секретарят на архиепископа, „алчният Мариянович”. След връщането си във Виена, при сложните си отношения с императорския двор, Парчевич отново поставя въпроса за реализирането на решението на починалия вече император Фердинанд III, който му обещал 12 000 гулдена за откупуването на българи, заробени от турците, която сума Парчевич също не получава от австрийците. Марковски обръща внимание на благородните качества и честността на българина Петър Парчевич. Управле-

нието на неговите епархии и „един деканат“ в Моравия са били изключително изрядни – подчертава авторът – за своята пастирска дейност е оценен високо от апостолическия нунций във Виена Джарафи Спиноли, „довод за неговия честен характер“ (Markowski, 1885, 21). В изложението си, макар че основната фигура в него е българинът Петър Парчевич, Марковски никъде не споменава като етноним българите, освен в контекста на писмата и изказаните от българския архиепископ мисли. Авторът говори единствено за „кroatите“ (хърватите), позната за него народност в Австро-Унгария, едновременно в римокатолическата конфесия. Българите като православен народ за Марковски са „схизматици“, той интерпретира дейността на Парчевич и събитията главно през реторичната оптика на римокатолическото мисионерство и полските национални интереси.

В края на живота си след много старания Парчевич получава право на аудиенция при папа Климент X (1670-1676) и с „много изразителни думи“ излага положението на населението в „дунавските краища“ и надеждите за извоюване на независимост от Османската империя, отново апелира за създаването на антитурски съюз на християнските държави. Разочарован от Запада, архиепископ Парчевич търси подкрепа и в лицето на руския цар, като пръв изказва идеята Москва да бъде привлечена в антитурската коалиция, още повече, че „цар Алексей Михайлович проявявал голяма готовност да се бие с неверниците.“ (Markowski, 1885, 28). Главната идея на неговия живот и дипломатическите му усилия е освобождението на България и възстановяването на българското царство, която цел той поставя над своята религия, привилегии и йерархически достойнства. „Не се стига до коалиция против Турция – заключава Марковски, императорът е бил зает с неспокойната Унгария и споровете с Франция, Венеция е обезкървена в Кандийската (Критската б.а.) война, Ян Собиески искал мир с Турция, „изтощен от несгоди и усилия, сломен от тази вест Парчевич умира“ (Markowski, 1885, 28). Задкулисните политически игри и разпри между монархиите, кралските дворове и висшите сановници фактически осуетяват всякаква възможност за помощ.⁵ От гледна точка на философията на историческия процес могат да се синтезират двете нови идеи, възникнали в хода на събитията и дипломатическата дейност на Петър Парчевич, а именно да се използват западните монархии и римокатолическата вяра, нейната среда за създаване на антиосманска коалиция и към този съюз да се привлекат силите на Московското княжество. В своето изложение, следвайки биографията на Парчевич от австрийския първоизточник, Марковски отбелязва някои факти, оформили тези идеи. Допълнително описаните от автора събития, литературно-историческите му дигреси и интересните исторически детайли обогатяват образа на епохата и дейността на българския духовник и дипломат. В епилога на книгата си

⁵ Интригите, оказващи влияние върху политическите решения са имали най-различен характер и причини. От Варшава например, папският нунций Буонвизи в своите доклади пред Рим, представя полския крал Ян Собиески като предател, водещ тайни преговори с турците, тъй като кралят му пречи да получи кардиналска шапка. (Дуйчев, 1988, 172)

Владислав Марковски дава висока оценка на Петър Парчевич: „Той е бил тип човек много рядък, с патриотичен плам за всичко, което може да донесе полза за неговото Отечество.” (Markowski, 1885, 29).

Библиография

- Дуйчев, Ив. (1988). *Архиепископ Петър Парчевич. Политическото значение на българското католичество през XVII век*. В: 300 години Чипровско въстание. Принос към историята на българите през XVII век, ред. Н. Паскалева, Е. Вечева, Г. Нешев. София: БАН, с. 161-179.
- Клайнер, Бл. (1977). *История на България, съставена 1761 г.*, ред. Ив. Дуйчев. София: БАН.
- Симеонова-Конах, Г. (2019). *Към въпроса за българската емиграция в земите на хабсбургската монархия в първите десетилетия след Чипровското въстание от 1688 година*. В: *Latopisy*, ред. М. Kuczyńska, nr 10, Białystok: Oikonomos, s. 181-193.
- Шварц, И. (2014). *Нови документи за Петър Парчевич*. В: *Нови документи за Чипровското въстание и събитията на Балканите през 1688 г.*, ред. Ек. Вечева, И. Шварц, М. Георгиева, В: „Известия на Исторически музей в Чипровци”. Чипровци: Регионален исторически музей, с. 59-64.
- Dalairac, F.-P. (1883). *Pamiętniki kawalera de Beaujeu (1883)*, tłum. A. Kraushar. Kraków: Drukarnia Związkowa.
- Markowski, Wł. (1885). *Sprawozdanie z Monografii Peter freiherr Parчевich erzbischof von Martianopol*. Kraków: Drukarnia związkowa.
- Obitelj Pejacevic i Bugarska*. (2015). ed. M. Pejacevic, M. Kavran. Zagreb: Print Vjesnik d.d.
- Pejachevich, die Grafen. Genealogie in Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich*. 21 Theil. (1870). Wien: Kaiserlich-Konigliche Hof-und Staatsdruckerei. pp. 435-436.
- Pejacevich, J. (1976). *Forschungen uber die Familie der Freiherren und Grafen Pejacevich und die stammverwandten Freiherren von Parчевich, Knezevich, Thomagionovich und Czerkizcy zur naheren Erlauterung der im Jahre 1876. Zusammenge-stellten grossen Stammtafel von Julian Pejacevich*. Wien.
- White, H. (2010). *Poetyka pisarstwa historycznego*, II wyd., red. i tłum. E. Domańskiej, M. Wilczyńskiego et al. Kraków: Universitas.